

การจัดการหลังความขัดแย้งภายหลังเหตุการณ์สลายการ ชุมนุมในปี 2553 ในสังคมไทย*

The Post-Conflict Management after 2010 Massacres in Thai Society

¹ธนนท์ สุขวัฒน์ และ ศิวัช ศรีโกคางกุล

¹Thanon Sukawat and Siwach Sripokangkul

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

College of Local Administration, Khon Kaen University

¹Corresponding Author. Email: DarkMaster1146@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการหลังความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ของรัฐบาล 3 รัฐบาล ได้แก่ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ด้วยวิธีการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า

1) การจัดการภายหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยังมีปัญหา เนื่องจากสถานะของรัฐบาลซึ่งเป็น “คู่อริ” กับกลุ่ม นปช. แต่กลับแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดการภายหลังความขัดแย้งเสียเอง รวมทั้งกระบวนการยุติธรรมในลักษณะ “เลือกปฏิบัติ” ที่เพิกเฉยในการนำทหารในฐานะผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

2) การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ยังมีปัญหา แม้ว่ารัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรจะมีมาตรการการชดเชยเยียวยาเหยื่อที่เป็นรูปธรรม แต่กลับเพิกเฉยต่อเหยื่อในการให้ความยุติธรรม รวมทั้งการให้น้ำหนักกับการนิรโทษกรรมมากเกินไป จนเป็นสาเหตุให้เกิดการรัฐประหารในปี 2557

* Received May 14, 2017; Accepted December 29, 2017.

3) การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งอยู่ระหว่างถูกจับตามองจากสังคม แม้ว่าจะพยายามในการสร้างความปรองดองด้วยรูปแบบต่างๆ แต่ด้วยสภาพของรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร และเป็นคู่ขัดแย้งในเหตุการณ์ความขัดแย้ง ทำให้ขาดความไว้วางใจจากเหยื่อในการจัดการหลังความขัดแย้ง

คำสำคัญ: การจัดการหลังความขัดแย้ง; ความปรองดอง; การเยียวยา; ประเทศไทย

Abstract

The present study aimed to investigate the administration after the conflicts between the government and the United Front of Democracy against Dictatorship (UDD) among three governments: Abhisit's government, Yingluck's government, and Prayut's government by examining and analyzing related documents relevant to those issues.

The results of the study revealed the following:

1) The administration amid a number of problems after the Thai political dispute and violence of Abhisit's government was inconclusive since the government was marked as the "litigants" of the UDD. The government decided to set up problem-solving committee to manipulate the problems after the crisis including the judiciary that had been accused of "political bias" ignoring the fact that the military took the lead as the government's followers affecting the criminal justice system in the country.

2) The administration after Thailand's political conflict of Yingluck's government remained unsolved. Although her government substantially approved a compensation fund for victims of recent political unrest, the victims were abandoned and received no justice. Furthermore, the government relied heavily on the amnesty leading to the military coup in 2014.

3) The political crisis management of Prayut's government had been the major focus of the society's attention despite his various attempts of returning harmony to Thai society. However, the victims of political unrest in the country were unsure of how to protect themselves and whom to trust after the administration of the crisis as a result of governing the country under a condition of the government after a coup d'état and involving in litigation as being the disputant of many conflicts and insurgent events.

Keywords: Post-Conflict Management; Reconciliation; Compensation

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2544 มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว พรรคไทยรักไทย ซึ่งมีพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (ยศในขณะนั้น) เป็นหัวหน้าพรรคชนะการเลือกตั้งทั่วไปโดยได้เสียงจำนวนใกล้เคียงกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดในสภาผู้แทนราษฎร และในปี 2548 หลังจากสภาอยู่ครบวาระ 4 ปี พรรคไทยรักไทยก็ชนะการเลือกตั้งทั่วไปในปดั่งกล่าวโดยได้จำนวนเสียงในจำนวนที่มากพอที่จะสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ ปัจจัยที่ทำให้พรรค ไทยรักไทยสามารถชนะการเลือกตั้งทั่วไปประการหนึ่ง คือ นโยบายประชานิยมซึ่งเป็นนโยบายที่ประชาชนสามารถจับต้องได้และให้ผลเป็นรูปธรรม จึงทำให้ประชาชนที่ชื่นชอบนโยบายประชานิยมเทคะแนนเสียงให้พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งอย่างท่วมท้น (Samnang, 2013) อย่างไรก็ตาม การเป็นรัฐบาลพรรคเดียวกลับไม่ได้ราบรื่นเท่าไร เพราะต้องเผชิญหน้ากับการประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) นำโดย นายสนธิ ลิ้มทองกุล สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลพรรคไทยรักไทยและ ตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประการหนึ่ง คือ การขายหุ้น บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของตระกูลชินวัตรและตามาพวงศให้กับบริษัท เทมาเส็ก โฮลดิ้ง จำกัด (พีทีอี) ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศสิงคโปร์ โดยมิได้เสียภาษีแต่อย่างใด เนื่องจากมีการแก้ไขกฎหมายที่ว่าด้วยการขายหุ้นเพียงไม่กี่วันก่อนหน้าการขายหุ้นดังกล่าว (Samnang, 2013) ทำให้กระแสการประท้วงขยายออกเป็นวงกว้าง ก่อนที่จะยุติเมื่อ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (คปค.) นำโดย พลเอกสนธิ บุญรัตกสิน กระทำรัฐประหารรัฐบาลพรรคไทยรักไทย เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ระหว่างที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งแปรสภาพจาก คปค. เดิม ปกครองประเทศระหว่างปลายปี 2549 – 2550 แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในปัจจุบัน ก็เริ่มชุมนุมเพื่อต่อต้านการปกครองระบอบเผด็จการของคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ จนกระทั่งการเลือกตั้งทั่วไปในช่วงปลาย 2550 พรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งทั่วไป กลุ่ม นปช. ก็หยุดการเคลื่อนไหว แต่กลับทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ กลับมาเคลื่อนไหวอีกครั้ง เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่เอื้อประโยชน์แก่พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรและบริวาร เช่น เริ่มแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม โยกย้ายข้าราชการประจำที่เป็นปฏิปักษ์กับพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประกาศอย่างชัดเจนว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 237 และ 309 เป็นต้น กลุ่มพันธมิตรฯ ได้เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลพรรคพลังประชาชนจนถึงช่วงเดือนธันวาคม 2551 เนื่องจากพรรคพลังประชาชนถูกศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาให้ยุบพรรค เมื่อพรรคพลังประชาชนถูกยุบตาม คำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ ดุลอำนาจทางการเมืองจึงเปลี่ยนไป เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรสามารถรวบรวมเสียงในสภาผู้แทนราษฎรจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ และสนับสนุนให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้กลุ่ม นปช. กลับมาเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้ง ระหว่างที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในช่วงปี 2552 – 2554 รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ได้เผชิญ

หน้ากับการชุมนุมใหญ่ของกลุ่ม นปช. 2 ครั้ง ได้แก่ เหตุการณ์ความไม่สงบช่วงเดือนเมษายน 2552 (สงกรานต์เลือด) และเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ของ นปช. ปี 2553 โดยเฉพาะเหตุการณ์การชุมนุมในปี 2553 เป็นเหตุการณ์การชุมนุมที่เต็มไปด้วยความรุนแรง มีจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากและสร้างความเสียหายมากกว่าการชุมนุมครั้งใดๆ (Sripokangkul, 2016) อย่างไรก็ตาม ภายหลังการชุมนุมใหญ่ของ นปช. ในปี 2553 รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้จัดตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) โดยมี ดร.คณิต ธร นคร อดีตอัยการสูงสุดเป็นประธานภารกิจหลักของ คอป. นอกจากตรวจสอบรากเหง้าของสาเหตุความขัดแย้งรวมถึงเหตุการณ์รุนแรง ยังรวมถึงจัดทำข้อเสนอในการสร้างความปรองดองในระยะยาว (Banchanond, 2017) อย่างไรก็ตาม การทำงานของ คอป. ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะเรื่องความเป็นกลางในการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากถูกจัดตั้งโดยรัฐบาลซึ่งเป็นคู่กรณีกับผู้ชุมนุม ต่อมา ในปี 2554 รัฐบาลพรรคเพื่อไทยโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้สานต่อภารกิจในการสร้างความปรองดองในสังคม โดยได้บรรจุเรื่องการความปรองดองไว้ในนโยบายเร่งด่วนที่จะทำในปีแรก รัฐบาลพรรคเพื่อไทยได้นำข้อเสนอจากรายงานของ คอป. จำนวน 276 หน้า มาขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม แม้ว่าจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าผลักดันเพียงบางข้อเสนอนั้น (Banchanond, 2017)) สิ่งที่รัฐบาลพรรค เพื่อไทยสามารถทำได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การชดเชยเยียวยาผู้เสียหายจากความรุนแรงทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ชุมนุมกันในปี 2551 กลุ่ม นปช. ที่ชุมนุมกันในปี 2552 และ 2553 และคนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง (Secretariat of the Cabinet, 2013, p.18) อย่างไรก็ตาม การผลักดันร่างกฎหมายนิรโทษกรรมที่ครอบคลุมถึงแกนนำผู้ชุมนุม ผู้สั่งการสลายการชุมนุม อดีตผู้นำรัฐบาลและผู้นำกองทัพโดยครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2547 ถึง 2556 ซึ่งเท่ากับนิรโทษกรรมความผิดของทุกฝ่ายย้อนหลังไปถึงปี 2547 จนถูกขนานนามว่าเป็นการ “นิรโทษกรรมแบบสุดซอย” หรือแบบ “เหมาเข่ง” (Kongkirati, 2015, p. 151-152) ในปี 2556 กลายเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งครั้งใหม่ ก่อนจะยุติลงจากการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

เหตุการณ์การชุมนุมของ นปช. ในปี 2553 ถือได้ว่าเป็นการชุมนุมทางการเมืองครั้งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทยก็ได้ และก็เป็นการชุมนุมทางการเมืองที่มีจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตมากที่สุดตั้งแต่มีการชุมนุมการเมืองในประเทศไทย และสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศไทยในทุกด้าน (Sripokangkul, 2016) สังคมไทยยังไม่ได้พูดถึงการจัดการภายหลังความขัดแย้งเป็นวงกว้างเท่าไรนัก ทั้งๆ ที่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยให้สังคมไทยกลับมาสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดังเช่นอดีต ทุกภาคส่วนในสังคมต่างก็ทราบดีว่า เหตุการณ์การชุมนุมของ นปช. ในปี 2553 ได้สร้างความทรงจำ ที่เลวร้ายให้กับบรรดาผู้สูญเสียไม่ว่าจะเป็นฝ่ายฝั่งใดก็ตาม เพราะเรามีความรู้ว่า จะมีการชุมนุมการเมืองดัง เช่นเหตุการณ์การชุมนุมของ นปช. ปี 2553 อีกครั้งหรือไม่ แต่สังคมไทยควรจะเรียนรู้และช่วยกันหาทางออกเพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงดังเช่นการชุมนุมของ นปช. ที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2. เพื่อศึกษาการจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
3. เพื่อศึกษาการจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

โดยจะศึกษาเป็น 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านกฎหมาย มิติด้านการเมือง มิติด้านการชดเชยเยียวยา และ มิติด้านการไต่กลับของเหยื่อ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการหลังความขัดแย้งภายหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุมในปี 2553 ในสังคมไทยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบวิธีการเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. **การรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยศึกษาจากรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ภายหลังการชุมนุม ได้แก่ ข่าว บทวิเคราะห์ข่าว กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการ บทความทางวิชาการ
2. **การค้นคว้าข้อมูล** ผู้วิจัยศึกษาจากการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการหลังความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ จากเอกสาร ตำราทางวิชาการ บทความทางวิชาการ
3. **การตรวจสอบข้อมูล** ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและค้นคว้าทั้งหมด เพื่อนำไปวิเคราะห์การจัดการหลังความขัดแย้ง
4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ เพื่อนำไปอภิปรายและสรุปผลการศึกษา
5. **การอภิปรายผลและสรุป** ผู้วิจัยอภิปรายผลและสรุปผลการศึกษาการจัดการหลังความขัดแย้ง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการจัดการความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกลุ่ม นปช. ภายหลังเหตุการณ์ชุมนุมในปี 2553 ของรัฐบาล 1) รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ 2) รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และ 3) รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีความเป็นมาอย่างไร ได้ผลตามรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ใช้วิธีการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม แต่การสร้างความปลอดภัยของรัฐบาลอภิสิทธิ์ใช้กระบวนการ “ลบล้าง” และ “เลือกที่

จะจดจำ” (Sripokangkul, 2016) ภาพด้านหนึ่งคือการตอกย้ำว่ากลุ่ม นปช. เป็น “คนเผาบ้านเผาเมือง” และขณะเดียวกันภาพอีกด้านหนึ่งคือการร่วมกันทำความสะอาด (Big Cleaning Day) สืบเสาะหาประสงค์ การทำความสะอาดครั้งใหญ่ได้สะท้อนว่ากรุงเทพฯ ไม่อยากทำอะไรหรือในทางกลับกันอยากให้อะไรจบลง (Tejapira, 2013)

รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้เริ่มแผนสร้างความปรองดองแห่งชาติขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากความรุนแรง จากแผนดังกล่าวจึงนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ รวม 4 ชุด หนึ่งใน คณะกรรมการ 4 ชุดนั้น คือ คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) มีนายคณิต ณ นคร อดีตอัยการสูงสุดเป็นประธาน หน้าที่ของ คอป. คือการค้นหาความจริงของ เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองและการสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่าย ในขณะที่ คอป. ค้นหาความ จริงไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด รัฐบาลก็จัดโครงการขึ้นมามากมาย เช่น โครงการ “6 วัน 63 ล้าน ความคิด” โครงการ “ฉันรักประเทศไทย I love Thailand” โครงการ “ไทยสามัคคี ไทยเข้มแข็ง” นอกจากนี้ก็ยังมีโครงการที่เกี่ยวกับการสร้างความปรองดองที่จัดขึ้นโดยกระทรวงมหาดไทยและกองทัพเป็น จำนวนมาก (Sripokangkul, 2016)

การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สามารถสรุปเป็นมิติทั้ง 4 มิติ ดังนี้

1.1 ด้านกฎหมาย

รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะใช้เครื่องมือทางกฎหมาย คือ พระราชกำหนดการบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พ.ร.ก. ฉุกเฉิน) เป็นเครื่องมือในการข่มขู่และไล่ล่าบรรดาแกนนำและแนว ร่วมนปช. ให้จำยอมต่ออำนาจรัฐ ผลที่ตามมา คือ บรรดาภาคที่มีแต่การข่มขู่และไล่ล่า จึงกลายเป็นคำถาม ว่าบรรดาภาคการข่มขู่และไล่ล่าฝ่ายตรงข้ามจะสร้างความปรองดองได้อย่างไร (Della-Giacoma, 2010)

1.2 ด้านการเมือง

รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้จัดตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการ ปรองดองแห่งชาติ (คอป.) เพื่อแสวงหาความจริงและจัดทำข้อเสนอเพื่อสร้างความปรองดอง ในฐานะที่ รัฐบาลอยู่ในสถานะ “คู่ขัดแย้ง” แต่กลับริเริ่มกระบวนการจัดการหลังความขัดแย้งเสียเอง (Sripokangkul, 2016) สิ่งที่ตามมา คือ คอป. จึงถูกตั้งคำถามถึง “ความเป็นกลาง” จากเหยื่อ

1.3 ด้านการชดเชยเยียวยา

การชดเชยเยียวยาในรูปแบบตัวเงินแก่เหยื่อเป็นไปอย่างกระท่อนกระถ่น ในลักษณะ สังคมสงเคราะห์ ซึ่งมีอาจพ้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ เพราะรัฐบาลมิได้สำนึกผิดต่อการกระทำ ความรุนแรงเลย (Kongkirati, 2010) ส่วนการชดเชยเยียวยาที่มีใช้ตัวเงิน รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก็ยังเพิกเฉย ต่อเหยื่อในการเข้าสู่กระบวนการปรองดอง ดังปรากฏจากหลายปรากฏการณ์ เช่น ไม่มีสัดส่วนของเหยื่อเป็น คณะกรรมการในคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ คนกลางที่ รับอาสาพุดคุยอย่างพลเอกสนั่น ขจรประศาสน์ ก็ไม่มาพุดคุยกับเหยื่อ (Sripokangkul, 2016)

1.4 ด้านการโต้กลับของเหยื่อ

ภายหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุมสิ้นสุด บรรดาแกนนำและแนวร่วมนปช.ต่างเดินทางเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่ไม่ปรากฏความพยายามที่จะนำทหารในฐานะผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.)เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แม้ว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งเป็นผู้สั่งการจะถูกอัยการสั่งฟ้องในข้อหาซื้ออาหารร่วมกันก่อหรือใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และพยายามฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาก็ตาม (The People's Information Center: April-May 2010 Crackdown (PIC), 2015) เมื่อกระบวนการยุติธรรมดำเนินการแต่เพียงทางเดียว บรรดาเหยื่อจึงออกมาเรียกร้องให้นำทหารไปดำเนินคดีด้วย

2. การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม โดยบรรจุไว้เป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลจะต้องทำในปีแรก สิ่งที่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมต่อการจัดการหลังความขัดแย้ง คือ “การเยียวยาและฟื้นฟูแก่บุคคลที่ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากความเห็นต่าง” แม้ว่าจะมีการยับยั้งจากฝ่ายค้านและบางภาคส่วนในสังคมอย่างรุนแรงอยู่บ้าง แต่ก็ทำให้สังคมไทยได้เห็นว่าการชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อเป็นสิ่งที่รัฐพึงกระทำในการจัดการหลังความขัดแย้ง นโยบายทางกฎหมายระหว่างประเทศเห็นว่ารัฐจำเป็นต้องชดเชยเยียวยา แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐ หากรัฐบาลใดไม่ได้ดำเนินการ ภาระนี้ก็จะส่งต่อให้รัฐบาลชุดถัดไปด้วย (Kritz, cited in Kongkirati)

การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สามารถสรุปเป็นมิติทั้ง 4 มิติดังนี้

2.1 ด้านกฎหมาย

รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรใช้เครื่องมือทางกฎหมาย คือ การนิรโทษกรรม ในการจัดการหลังความขัดแย้งด้วยความเชื่อที่ว่า การนิรโทษกรรมทุกฝ่ายเป็นภารกิจเร่งด่วน และทุกฝ่ายได้ประโยชน์ ดังที่เห็นจากการเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมหรือรองรองเข้าสู่สภาเป็นจำนวนมาก ซึ่งเนื้อความในร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมบางฉบับจะนิรโทษกรรมการกระทำทุกความผิดที่เกิดขึ้นก่อนรัฐประหาร 2549 นั้นหมายความว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็จะได้รับประโยชน์ด้วย (ดูภาพที่ 1) จึงเป็นการเปลืองปล้ำอย่างร้ายแรงของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรและพรรคเพื่อไทยที่หวังผลทางการเมืองมากกว่าการสร้าง ความยุติธรรมให้แก่เหยื่อที่เฝ้ารออย่างมีความหวังว่าความยุติธรรมจะเกิดขึ้น

ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ฉบับไหน ใครรอด	ผู้ชุมนุม ไม่ติดอาวุธ	ผู้ชุมนุม หลังรัฐประหาร	ชายชุดดำและ คนเผาทรัพย์ เอกชน	นักโทษ คดีมาตรา 112	แกนนำ การชุมนุม	เจ้าหน้าที่รัฐ ระดับปฏิบัติ ในเหตุการณ์	เจ้าหน้าที่ ออกคำสั่ง ในเหตุการณ์	นักการเมือง ที่ถูกเพิกถอน สิทธิเลือกตั้ง	ทักษิณ	การ รัฐประหาร
ร่างพ.ร.บ.ปรองดอง ฉบับ สนธิ บุญรัตนกุล จากข้อเสนอสถาบันพระปกเกล้า 15 ก.ย.48 – 10 พ.ค. 54	✓	✓	✓	A	✓	✓	✓	✓	✓	
ร่างพ.ร.บ.ปรองดอง ฉบับ กฤษฎา โสยเทือ 15 ก.ย.48 – 10 พ.ค. 54	✓ เว้นความผิด ฐานก่อการร้าย และความผิดต่อชีวิต	✓ เว้นความผิด ฐานก่อการร้าย และความผิดต่อชีวิต	✓	A	✓ เว้นความผิด ฐานก่อการร้าย	✓	✓	✓	✓	
ร่างพ.ร.บ.ปรองดอง ฉบับ นิยม วรปัญญา ก่อน 19 ก.ย. 49 – วันที่พ.ร.บ.ฉบับนี้ ออก	✓	✓	✓	A	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ร่างพ.ร.บ.ปรองดอง ฉบับ สามารถ สักนิตย์ 15 ก.ย.48 – 10 พ.ค. 54	✓	✓	✓	A	✓	✓	✓	✓	✓	
ร่างพ.ร.บ.ปรองดอง ฉบับ เฉลิม อยู่บำรุง ช่วงปี 2549 – วันที่พ.ร.บ. ฉบับนี้ ออก	✓	✓	B	A	✓	✓	✓	✓	✓	
ร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับ วรชัย ฤชนะ 19 ก.ย. 49 – 10 พ.ค. 54	✓	✓	B	A						
ร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับ นิยม วรปัญญา 19 ก.ย. 49 – 10 พ.ค. 54	✓	✓	B	A						
ร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับ นิรโทษกรรม 19 ก.ย. 49 – 9 พ.ค. 54	C	C	อยู่ใน วงวิสัยของ คณะกรรมการ ชั่งใจความผิด	อยู่ใน วงวิสัยของ คณะกรรมการ ชั่งใจความผิด	C					
ร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับ ญาติผู้เสียชีวิต หลัง 19 ก.ย. 49	C	C		A	C	✓ ได้รับคำ ไม่รับคำ				

หมายเหตุ: A: ขึ้นอยู่กับศาลจะตีความว่า การเผาที่ก่อเหตุเป็น "การปลุกปั่น" อัน "อาจ" กระตุ้นให้เกิด "การปลุกปั่น" หรือไม่ B: ขึ้นอยู่กับศาลจะตีความว่า การเผาที่ก่อเหตุเป็น "การปลุกปั่น" อัน "อาจ" กระตุ้นให้เกิด "การปลุกปั่น" หรือไม่หรือไม่ C: ขึ้นอยู่กับศาลจะตีความว่า การเผาที่ก่อเหตุเป็น "การปลุกปั่น" อัน "อาจ" กระตุ้นให้เกิด "การปลุกปั่น" หรือไม่หรือไม่

(ภาพที่ 1 ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมและร่างพระราชบัญญัติปรองดองจากหลายภาคส่วน
ในสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ช่วงปี 2556 (cited in iLaw, 2013)

2.2 ด้านการเมือง

รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) เพื่อนำข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ ไปดำเนินการให้เกิดผล แม้ว่าจะนำไปเพียงบางข้อเสนอ แต่ก็มีข้อเสนอที่ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การชดเชยเยียวยาเหยื่อ ขณะเดียวกัน สภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ (กมธ.ปรองดอง) และมอบหมายให้สถาบันพระปกเกล้าศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเพื่อการปรองดอง แต่เมื่อนำเสนอรายงานดังกล่าวกลับถูกวิจารณ์จากสังคมอย่างรุนแรงจนทำให้สถาบันพระปกเกล้าถอนรายงานออกจากสภา อย่างไรก็ตาม กมธ.ปรองดอง โดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ประธานกมธ.ปรองดองกลับผลักดันเนื้อหาบางส่วนของรายงานบางส่วนกลายเป็น “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยปรองดองแห่งชาติ พ.ศ.” เข้าสู่สภา (Banchanond, 2017) ต่อมาจึงมีการเสนอร่างกฎหมายในทำนองเดียวกันเข้าสู่สภาจำนวนมาก

2.3 ด้านการชดเชยเยียวยา

คณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ปคอปป.) ได้เสนอรายงานต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อกำหนดหลักการการเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมืองให้ครอบคลุมถึงประชาชนทุกกลุ่ม เจ้าหน้าที่ของรัฐ สื่อมวลชน และภาคเอกชน รวมทั้งครอบครัวของผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าว ตั้งแต่เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ประมาณปลายปี พ.ศ. 2548 จนถึงเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม 2553 ซึ่งนายกรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการดังกล่าว ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2555 และมติคณะรัฐมนตรีที่ 6 มีนาคม 2555 (“(INFO) In-Depth Compensation Plans Against Prayut, Yingluck; What Different?”, 2015) การชดเชยเยียวยาเหยื่อในรูปตัวเงินจึงบังเกิดผลที่เป็นรูปธรรม เป็นคุณูปการที่รัฐบาลชุดนี้ได้กระทำต่อเหยื่อเพื่อสร้างความปรองดอง แม้ว่าจะมีเสียงยับยั้งจากฝ่ายค้านหรือบางภาคส่วนในสังคมก็ตาม (Sripokangkul, 2016) อย่างน้อยก็ทำให้เหยื่อรู้สึกพึงพอใจในระดับหนึ่งบ้าง

อย่างไรก็ตาม การจัดการหลังความขัดแย้งในรูปของการชดเชยเยียวยาเหยื่อที่มีใช้ตัวเงิน รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรกลับมิใคร่ให้ความสำคัญเท่าไรนัก ดังที่พบเห็นจากหลายปรากฏการณ์ เช่น การไม่ใส่ใจในการค้นหาความจริงของเหตุการณ์ การไม่นำเหยื่อเข้าสู่กระบวนการปรองดอง การไม่ปฏิรูปสถาบันที่ใช้ความรุนแรง (Sripokangkul, 2016) เหล่านี้ล้วนทำให้สภาพจิตใจของเหยื่อถูกซ้ำเติมและตอกย้ำความด้อยคุณค่าของชีวิตที่สูญเสียไป

2.4 ด้านการโต้กลับของเหยื่อ

จากการจ่ายเงินชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมืองช่วงปี 2548 – 2553 ของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปฏิกริยาจากปากฝั่งของเหยื่อก็แสดงออกไปในทางบวก ไม่เพียงแต่เหยื่อที่เป็นแนวร่วม นปช. เท่านั้น เหยื่อที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และทหารระดับผู้ปฏิบัติการก็พึงพอใจกับเงินชดเชยเยียวยา เช่น กรณีนายฟาบีโอ โปเลงกี ข่างภาพอิสระชาวอิตาลีซึ่งเสียชีวิต และสิบเอกปฐิมา ขุนพิมลซึ่งพิการไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ญาติของเหยื่อทั้งสองต่างพอใจในการช่วยเหลือของรัฐบาล แม้ว่าจะเทียบไม่ได้กับความสูญเสียที่ตามมา (“First Phase of Compensation; 465 Grant”, 2012) แต่ในทางตรงข้าม การแสดงปฏิกริยาในทางลบก็มีให้เห็นเช่นกัน จากพฤติกรรมของรัฐบาลที่เพิกเฉยต่อชะตากรรมของเหยื่อ เช่น การไม่ค้นหาความจริงของเหตุการณ์ ซึ่งเท่ากับการส่งเสริมให้ผู้ก่อความรุนแรงมีที่ยืนในสังคมต่อไป (Rojanaphruk, 2012) การไม่นำเหยื่อเข้าสู่กระบวนการพูดคุยเพื่อสร้างการปรองดอง ดังที่เห็นจากเวทีเสวนาตามโครงการ “เวทีพูดจาหาทางออกประเทศไทย” ที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับเสียงของคนทั่วไปที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์มากกว่าเสียงของเหยื่อ ผลลัพธ์ที่ออกมาของโครงการนี้ จึงเป็นแค่โครงการรับฟังความคิดเห็นประชาชนทั่วไปที่มีอาจะนำข้อเสนอจากเวทีเสวนาไป

สานต่อเป็นประเด็นความปรองดองได้ เหมือนโครงการ 6 วัน 63 ล้านความคิดของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (Sripokangkul, 2016)

3. การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

การจัดการภายหลังความขัดแย้งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ดูไม่ค่อยชัดเจนนัก ส่วนหนึ่งคือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น มีส่วนในการบังคับบัญชาในการปฏิบัติการทางทหาร ในฐานะผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน อาจจะกล่าวได้อีกนัยยะหนึ่งว่าเป็นคู่ขัดแย้งกับกลุ่ม นปช. ก็ได้ รวมทั้งการได้มาซึ่งรัฐาธิปัตย์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มาจากการรัฐประหารซึ่งตรงข้ามกับอุดมการณ์ของ นปช. ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชากับกลุ่ม นปช. จึงไม่ค่อยราบรื่นเท่าไรนัก

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้เริ่มต้นในสิ่งที่คล้ายคลึงกับรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร คือ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ของคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) แม้คณะกรรมการปรองดองของ ป.ย.ป. ยังไม่ดำเนินงานก็ถูกจับตามองในเรื่องตัวบุคคลในคณะกรรมการซึ่งส่วนใหญ่เป็น “ทหารและข้าราชการประจำ” ไม่มีตัวแทนจากภาคประชาชน ขณะเดียวกันญาติของเหยื่อก็คัดค้านรูปแบบการปรองดองของ ป.ย.ป. เพราะเห็นว่ากองทัพเคยมีส่วนร่วมในการสลายการชุมนุมประชาชนในหลายเหตุการณ์ และถือว่ามีส่วนได้เสียกับกระบวนการปรองดอง (“Families of ‘2010’ Victims Oppose Army Creating Harmony; PHEU THAI PARTY Insist on not Receiving Invitation Letter from CNAFNRSR.”, 2017)

การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สามารถสรุปเป็นมิติทั้ง 4 มิติดังนี้

3.1 ด้านกฎหมาย

การจัดการหลังความขัดแย้งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาในมิตินี้ยังไม่ชัดเจนเท่าไรนัก แม้ว่าพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาจะสามารถใช้มาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญทางราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ส่วนหนึ่ง คือ คดีที่เกี่ยวข้องในการชุมนุมได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไปแล้ว บางคดีศาลก็พิพากษาและคดีถึงที่สุด บางคดีก็อยู่ในชั้นพิจารณาของศาล แต่กลับไม่มีมาตรการทางกฎหมายใดเลยที่จะนำทหารเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 68/2558 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2558 แต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนชุดใหม่ เพื่อเร่งรัดการสอบสวนการเสียชีวิตของเหยื่อ 99 ศพที่ค้างอยู่ให้เสร็จ (“Police, DSI Set up New Investigation Team to Examine Case ‘99’ Bodies”, 2017) แต่กระนั้น การออกคำสั่งดังกล่าวของนายกรัฐมนตรี ศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมกรณีเดือนเมษายน-

พฤษภาคม 53 (ศปช.) กลับเห็นว่า เป็นการแทรกแซงกระบวนการสอบสวนโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสลายการชุมนุม (“Day of Remembrance to bring ‘RED’ PIC Back to Present Reveals 5 Truths Underscoring Cold-Hearted Reconciliation, Justice; Believed Harmony Propagandized”, 2017)

3.2 ด้านการเมือง

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญทางราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 3/2560 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง จัดตั้งคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) และตั้งคณะกรรมการเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อทำการกิจสร้างความปรองดอง อย่างไรก็ตาม ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 7/2560 แต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ใน ปย.ป. ปรากฏว่า คณะกรรมการทุกชุดอุดมไปด้วย “ทหารและข้าราชการประจำ” นั่งในตำแหน่งกรรมการแทบทั้งหมด ไม่มีสัดส่วนจากภาคประชาชนเลย อย่างไรก็ตาม ความพยายามของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่จะสร้างความปรองดองในสังคมด้วยกลไกทางการเมืองก็มีมาแล้วหลายครั้ง แต่แทบทุกครั้ง หากคู่กรณีไม่ยอมรับก็ตกเป็นพัวพันโดยผู้มีอำนาจเสียเอง (Banchanond, 2017)

3.3 ด้านการชดเชยเยียวยา

การชดเชยเยียวยาในรูปแบบเงินต่อเหยื่อ ขณะนี้อยู่ในสถานภาพที่ถูกแช่แข็งไว้ เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ชี้มูลความผิดต่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ รองนายกรัฐมนตรีและประธานคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) กับพวกรวม 34 คน ฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต กรณีการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ.2548-2553) โดยไม่มีอำนาจ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับและเพื่อช่วยเหลือพวกพ้องของตนเอง (Office of the National of Anti-Corruption Commission, 2015) ขณะนี้อยู่ในชั้นใต้สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

3.4 ด้านการไต่กลับของเหยื่อ

การตอบโต้ของเหยื่อต่อการจัดการความขัดแย้งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาสามารถพบเห็นจากหลายเหตุการณ์ เช่น การตอบโต้ต่อกระบวนการปรองดองในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) การเรียกร้องให้มีการค้นหาความจริงขึ้นมาใหม่ เป็นต้น แต่ดูเหมือนว่าไม่มีภาคส่วนใดในสังคมสนใจในสิ่งที่

พวกเขาเรียกร้องเลย สิ่งที่ยังพอทำได้ คือ การจัดงานรำลึกถึงผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าว ทั้งวันที่ 10 เมษายน 19 พฤษภาคม และวันอื่นๆ ที่มีการสูญเสีย แม้ว่าจะถูกเพ่งเล็งจากตำรวจและทหารทั้งในและนอกเครื่องแบบซึ่งสังเกตการณ์และรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดก็ตาม แต่การจัดงานทุกงานก็ผ่านไปได้ด้วยดี ข้อสังเกตประการหนึ่งในการจัดงานรำลึกถึงผู้เสียชีวิต คือ กรณีที่ผู้เสียชีวิตเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ เช่น การเสียชีวิตของพันเอกกรมเกล้า จูธรรม อดีตรองเสนาธิการกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ (พล. ร.2 รอ.) มีการจัดงานรำลึกและทำบุญอุทิศส่วนกุศลตามปกติ ในทางตรงข้าม หากผู้เสียชีวิตมาจากกลุ่มของ นปช. เช่น การเสียชีวิตของพลตรีชัตติยะ สวัสดิผล (เสธ.แดง) กลับถูกปฏิเสธมิให้จัดงาน ซึ่งพันเอกวินัย สุวารี โฆษกคสช. เปิดเผยว่า การจัดงานรำลึก 7 ปีของการเสียชีวิตของเสธ.แดงอาจจะเกี่ยวข้องกับการเมือง เจ้าหน้าที่จึงใช้ดุลยพินิจไม่อนุญาต (“NCPO. Bans Remembering ‘SAE DANG’ Event”, 2017) อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของเหยื่อกลับไม่ได้คิดเช่นนั้น พวกเขาจัดงานรำลึกเพื่อให้กับผู้เสียชีวิตทุกคนโดยไม่เลือกว่าฝ่ายไหน (“Remembering Breaking up Red Shirt Protest 7 Years Later”. 2017)

นายพันศักดิ์ ศรีเทพ บิดานายสมพันธ์ ศรีเทพ หรือ “น้องเณร” ผู้ที่ถูกยิงเสียชีวิต จากเหตุการณ์สลายการชุมนุมได้ตอบคำถามในประเด็นรัฐบาลอยากให้ทุกคนปรองดองว่า

“ถ้าลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ก็ปรองดองกันไม่ได้ เราต้องจำให้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น ต้องบันทึกและหาข้อมูล คนตายในเหตุการณ์ทางการเมืองเยอะแล้วมาบอกให้ลืม จะลืมได้อย่างไร ต้องนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ใครผิดก็ว่ากันตามผิด ถ้าไม่ทำเรื่องนี้ก็คาราคาซังกัน บอกจะจัดกิจกรรมปรองดองมีเรื่องนั้นเรื่องนี้แล้วมาบอกให้ลืม มันจะลืมได้อย่างไร เหมือนเอาถ่านร้อนๆ ไปซุกใต้กองฟางรอวันที่มีมันจะลุกฟุ้งขึ้นมาใหม่ มันต้องจบด้วยกระบวนการยุติธรรม” (“7 Years on: Remembering Death of ‘Cher’ Victim of Deadly Political Protest Shooting; Cher’s Father Reveal the Trail Remains Unprocessed”, 2017)

อภิปรายผลและสรุป

การจัดการหลังความขัดแย้งในสังคมไทยของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ทั้ง 4 มิติ ยังถือว่ามิปัญหาอยู่พอสมควร ในมิติด้านกฎหมาย รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้ใช้กลไกทางกฎหมายต่อการจัดการหลังความขัดแย้งที่ไม่สร้างสรรค์เท่าไรนัก ส่วนรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา การเลือกที่จะไม่ใช้กลไกทางกฎหมายใดเลยแม้แต่มาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญฯ ฉบับชั่วคราว ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เข้าไปดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งทางกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เมื่อคดีความได้เข้าสู่ชั้นศาล ก็ควรปล่อยให้กระบวนการพิจารณาความของศาลเดินหน้าต่อไป อย่างไรก็ตาม การไม่นำทหารใน

ฐานะผู้ก่อความรุนแรงของฝ่ายรัฐบาลจึงยังเป็นปัญหาหลักต่อการสร้างความยุติธรรมแก่บรรดาเหยื่อ และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร โอกาสที่จะนำทหารทุกระดับชั้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็ยิ่งเลื่อนรางไปอีก ในมิติด้านการเมือง ทุกรัฐบาลได้ใช้กลไก “คณะกรรมการปรองดอง” ในการจัดการหลังความขัดแย้งในชั้นกำหนดนโยบาย แต่เมื่อถึงระดับปฏิบัติ คณะกรรมการปรองดองกลับไม่ได้ให้ความสำคัญต่อเหยื่อ แต่กลับให้ความสำคัญกับเสียงจากคนที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งเสียมาก รวมทั้งการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องก็ทำแบบฉาบฉวยและหวังผลทางการเมือง จึงไม่อาจที่จะก่อร่างสร้างประเด็นในการสร้างความปรองดองได้เลย ในมิติด้านการชดเชยเยียวยา รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้สร้างมาตรฐานใหม่ของ การชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อ ซึ่งสามารถทำให้เหยื่อรู้สึกพึงพอใจในการชดเชยโดยรัฐได้ แต่การออกมาตรการชดเชยเยียวยาโดยไม่มีกฎหมายรองรับที่ชัดเจนของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรกลับกลายเป็นเป้าให้ฝ่ายตรงข้ามโจมตี จากการยื่นคำร้องขอให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ชี้มูลความผิดและไต่สวนกรณีรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรจ่ายเงินชดเชยเหยื่อโดยไม่มีกฎหมายรองรับ ซึ่งปัจจุบัน (พ.ศ.2560) ยังอยู่ระหว่างการไต่สวนโดย ป.ป.ช. จึงทำให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาซึ่งบริหารประเทศต่อเนื่องจากรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรไม่สามารถดำเนินการจ่ายเงินชดเชยต่อไปได้ และในมิติของการไต่กลับของเหยื่อ ไม่ว่าใครจะเป็นรัฐบาล บรรดาญาติของเหยื่อก็ยังคงเรียกร้องให้รัฐคืนความยุติธรรมให้แก่เหยื่อ แต่ดูเหมือนว่า รัฐบาลก็ยังละเลยต่อเสียงแห่งการเรียกร้องของเหยื่อเช่นเดิม สิ่งที่น่าทึ่งของเหยื่อทำได้ก็เพียงการจัดงานรำลึกถึงผู้ที่จากไป เพื่อกระตุ้นเตือนให้สังคมเห็นว่า เราผ่านเหตุการณ์ความรุนแรงขนานใหญ่และมีคนตายจำนวนมาก จึงต้องออกมารำลึกเพื่อย้ำเตือนทุกภาคส่วนในสังคมว่าไม่ควรเกิดเหตุการณ์ในลักษณะนี้อีกครั้งในสังคมไทย เหยื่อทุกคนไม่ว่าจะฝ่ายใดก็แล้วแต่ ล้วนเป็นผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐ รัฐจำเป็นต้องชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อเพื่อคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพวกเขากลับคืนมา ณ วันนี้ การฟื้นคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเหยื่อและการคืนความยุติธรรมจะยังดูห่างไกลกับความต้องการของบรรดาญาติ แต่พวกเขาก็ยังเฝ้ารออย่างอดทนและต่อสู้เพื่อให้สิ่งที่เหยื่อพึงจะได้รับจากรัฐหลังความขัดแย้งกลับคืน และเมื่อใดที่เหยื่อได้รับความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กลับคืนมาแล้ว นั่นจะเป็นหนทางไปสู่การสร้างความปรองดองในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

References

- “7 Years on: Remembering Death of ‘Cher’ Victim of Deadly Political Protest Shooting; Cher’s Father Reveal the Trail Remains Unprocessed”. (2017, May 15). *Khaosod*. Retrieved July 15, 2017, from https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_349059
- Banchanond, P. (2017, January 22). *12 years of conflicts never scarce “Reconciliation Commission”*. BBCThai. Retrieved July 14, 2017, from <http://www.bbc.com/thai/thailand-38709454>
- “Day of Remembrance to bring ‘RED’ PIC Back to Present Reveals 5 Truths Underscoring Cold-Hearted Reconciliation, Justice; Believed Harmony Propagandized” (2017, May 19). *Prachatai*. Retrieved July 19, 2017, from <https://prachatai.com/journal/2017/05/71543>
- Della-Giacoma, J. (2010, July 6). *Reconciliation impossible without political freedom*. Bangkok Post. p.9
- “Families of ‘2010’ Victims Oppose Army Creating Harmony; PHEU THAI PARTY Insist on not Receiving Invitation Letter from CNAFNRSR” (2017, February 16). *Prachatai*. Retrieved July 13, 2017, from <https://prachatai.com/journal/2017/02/70122>
- “First Phase of Compensation; 465 Grant”. *Matichon*, (2012, May 26).
- iLaw. (2013). 5 Acts of Reconciliation and 4 Amnesty Bills to Reveal?. *iLaw*. Retrieved from <https://www.ilaw.or.th/node/2869>
- “(INFO) In-Depth Compensation Plans Against Prayut, Yingluck; What Different??” (2015, May 28). *Isranews Agency*. Retrieved July 15, 2017, from https://www.isranews.org/isranews-scoop/38890-dfdfdieffdk_8384343.html
- Kongkirati, P. (2010, November 17). Transitional Justice: When the world don’t look back the tragedy. *Prachatai*. Retrieved July 15, 2017, from <http://prachatai.org/journal/2010/11/31944>
- . (2015). *Transitional age democracy: Included article about democracy violence and justice*. Nontaburi: Samesky
- Kritz, N. (1995). “The Dilemmas of Transitional Justice,” in Neil Kritz (ed.), *Transitional Justice: How Emerging Democracies*. Cited in Kongkirati, P. (2010, November 17).

- Transitional Justice: When the world don't look back the tragedy*. Prachatai. Retrieved July 15, 2017, from <http://prachatai.org/journal/2010/11/31944>
- Office of the National Anti-Corruption Commission. (2015). *Litigation in progress regarding compensation for victim of political protests in 2005-2010*. Retrieved July 15, 2017, from https://www.nacc.go.th/download/article/article_20150514183356.pdf
- "NCPO. Bans Remembering 'SAE DANG' Event". (2017, May 13). *Post Today*. Retrieved July 15, 2017, from <http://www.posttoday.com/politic/494596>
- "Police, DSI Set up New Investigation Team to Examine Case '99' Bodies". (2015, April 2). *Prachatai*. Retrieved July 19, 2017, from <https://www.prachatai.com/journal/2015/04/58685>
- "Remembering Breaking up Red Shirt Protest 7 Years Later". (2017, April 10). *Prachatai*. Retrieved July 12, 2017, from <https://prachatai.com/journal/2017/04/70995>
- Rojanaphruk, P. (2012, September 5). Search for the truth about 2010 deaths must go on. *The Nation*, p.16A
- Samniang, C. (2013, February 17). *Thai politics in Thaksin Shinawatra era part one: how to construct the edible democracy?*. Siam Intelligence. Retrieved June 23, 2017, from <http://www.siamintelligence.com/thai-politics-in-thaksin-shinawatra-era/>
- _____. (2013, February 22). *Thai politics in Thaksin Shinawatra era part two: populism with mass politics*. Siam Intelligence. Retrieved June 23, 2017, from <http://www.siamintelligence.com/thai-politics-in-thaksin-shinawatra-era-part-two/>
- Secretariat of the Cabinet. (2013). The cabinet's basic state policy performance report: 2nd years Yingluck Shinawatra's government (23 August 2012 to 23 August 2013). [n.p.]
- Sripokangkul, S. (2016). Thai society with reconciliation building after 2010 red shirts protest. in Satha-Anand, C. (Editor). *Nonviolence Space Thailand Future: Knowledge Secret Memory*. Bangkok: Protestista printing house
- Tejapira, K. (2010, July 16). See no ghost. *Matichon*, p.6
- The People's Information Center: April-May 2010 Crackdown (PIC). (2015, March 22). *Soldiers with protester's deaths April-May 2010*. Retrieved July 10, 2017, from <https://prachatai.com/journal/2015/03/58519>